

۹۰۹۲۴۵۹

حقوق طرفین قرارداد در

قراردادهای نفتی

مؤلف :
سرین پرم دوز

www.ketab.ir

- سرشناسه : چرم دوز، مریم، ۱۳۷۰ -
عنوان و نام پدیدآور : حقوق طرفین قرارداد در قراردادهای نفتی/ مولف مریم چرم‌دوز.
مشخصات نشر : تهران : آرمان دانش، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری : ۱۵۰ ص؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
شابک : ۲۵۰۰۰۰ ریال ۶-۴۸-۶۷۷۶-۶۲۲-۹۷۸ :
موضوع : فقه
فهرست نویسی :
یادداشت : : کتاب ۱۴۳ - ص. ۱۵۰؛ همچنین به‌صورت زیرنویس.
موضوع : موضوع : قرارداد های نفت و گاز -- ایران
موضوع : Oil and gas lease -- Iran :
موضوع : موضوع : نفت -- ایران -- صنعت و تجارت -- قراردادها
موضوع : Petroleum industry and trade -- Iran -- Contracts
موضوع : موضوع : نفت -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع : Petroleum law and legislation -- Iran :
رده بندی کنگره : ۹۵۷۶HD
رده بندی دیویی : ۲۷۲۸۲۰۹۵۵/۳۳۸
شماره : ۶۰۷۷۹۶۵ :
کتابخناسی ملی :

انتشارات آرمان دانش

نام کتاب: حقوق طرفین قرارداد در قراردادهای نفتی

نویسنده: مریم چرم دوز

تیراژ: ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

نوبت چاپ: اول پاییز ۱۳۹۸

چاپ: قشقایی

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۷۷۶-۴۸-۶

تلفن مرکز پخش: ۰۲۱۶۶۹۸۸۷۳۰

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات	۹
گفتار اول: تاریخچه استخراج نفت در ایران و جهان و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران	۱۰
۱-۱- تاریخچه استخراج نفت در ایران و جهان	۱۰
۱-۱-۱- تاریخچه سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران	۱۵
گفتار دوم: انواع نفت خام و ویژگی‌های آن	۲۰
۱-۲-۱- انواع نفت خام و ویژگی‌های آنها	۲۰
گفتار سوم: صنایع بالا دستی و پایین دستی و بررسی دیدگاه قانون اساسی	۲۴
۱-۳-۱- صنایع بالا دستی و پایین دستی	۲۴
۱-۳-۲- بررسی دیدگاه قانون اساسی در عرصه سرمایه‌گذاری خارجی در صنایع بالادستی	۲۸
۱-۳-۳- بررسی قانون اجرای سیاستهای اصل چهل و چهارم قانون اساسی	۳۲
۱-۴-۱- نظام مالکیت خصوصی نفت	۳۶
۱-۴-۲- نظام حقوق حاکمیتی	۳۷
۱-۴-۳- نظام تخصیصی در استفاده از منابع معدنی	۳۷

۴-۴-۱. نظام حقوقی فقه شیعه در مالکیت منابع معدنی و نفت	۳۸
۴-۴-۵. نظام حقوقی مالکیت نفت در ایران	۳۸
۴-۴-۶. نظام مالکیت و حاکمیت بر نفت در بیانیه های سازمان ملل (اصل حاکمیت ملتها بر منابع طبیعی)	۳۹
فصل سوم: اصول، تفسیر و تعدیل قراردادهای نفتی	۴۱
گفتار اول: اصل ۱. حاکم بر قراردادهای بین المللی	۴۲
۱-۲-۱. حاکمیت ملیت بر منابع طبیعی	۴۲
۱-۲-۲. اصل آزادی قرارداد (حاکمیت اراده)	۴۲
۱-۲-۳. اصل حسن نیت	۴۳
۱-۲-۴. اصل اعتماد و محرمانه بودن قرارداد	۴۴
۱-۲-۵. اصل نسبیّت قراردادی	۴۵
۱-۲-۶. اصل لزوم قراردادی (اوفوا بالعقود)	۴۶
۱-۲-۱. تعریف و ساز و کار قراردادهای بین المللی نفت	۴۷
۱-۲-۲-۱. قراردادهای مشارکت در تولید	۵۴
۱-۲-۲-۳. قراردادهای خدمت	۵۶
۱-۲-۲-۴. قراردادهای مشارکت در سرمایه گذاری	۶۱
۱-۲-۲-۵. قرارداد IPC	۶۱
گفتار سوم: اصول حاکم بر قراردادهای خدماتی بالادستی صنعت نفت و گاز ایران	۶۵

۶۵	۱-۳-۲. حفظ حاکمیت و مالکیت دولت بر منابع نفت و گاز.....
۶۸	۲-۳-۲. ریسک پذیری پیمانکار و عدم تضمین بازگشت سرمایه از طرف دولت.....
۷۱	۳-۳-۲. بازپرداخت هزینه های نفتی از طریق تخصیص بخشی از محصولات میدان و یا عواید آن.....
۷۲	۴-۳-۱. تضمین برداشت صیانتی از مخازن نفت و گاز در مدت قرارداد.....
۷۴	۳-۲-۳. تعیین نرخ بازگشت سرمایه گذاری متناسب با شرایط هر طرح.....
۷۵	۲-۳-۲. ضوابط و نگهداری قراردادهای فرعی از طریق مناقصه.....
۷۷	۲-۳-۷. حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی، تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور.....
۸۱	۲-۳-۸. رعایت مقررات و مراعات زیست محیطی.....
۸۵	گفتار چهارم: تعدیل قرارداد.....
۸۵	۲-۴-۱. مفهوم تعدیل قرارداد.....
۸۵	۲-۴-۲. تعدیل قرارداد و تبدیل تعهد.....
۸۶	۲-۴-۳. ایفای تعهد با ادای موضوع مغایر (تغییر قهری موضوع).....
۸۶	قرارداد.....
۸۷	۲-۴-۴. تعدیل و تکمیل قرارداد.....
۸۸	۲-۴-۵. تعدیل قرارداد در صورت حدوث تعذر مالی.....
۱۰۶	۲-۴-۶. مبانی فقهی توجیه کننده تعدیل قرارداد در صورت وقوع تعذر مالی.....

- ۷-۴-۲. چگونگی امکان تعدیل ۱۱۰
- ۸-۴-۲. معافیت متعهد از تدارک خسارت در صورت وقوع تعذر ۱۱۰
- فصل سوم: ۱۱۳
- تأمین مالی و سرمایه گذاری خارجی ۱۱۳
- مقتضای: تأمین مالی و سرمایه گذاری خارجی ۱۱۴
- ۱-۱-۳. تسهیل در ضرورت آن: ۱۱۴
- ۲-۱-۳. تسهیل در تسهیل تسهیل های تأمین منابع مالی خارجی ۱۱۶
- ۳-۱-۳. انواع روش های تأمین مالی غیر قرضه و سرمایه گذاری خارجی ۱۲۰
- گفتار دوم: شرحی بر قوانین مربوطه ۱۲۲
- ۱-۲-۳. قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی ۱۲۲
- ۲-۲-۳. قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه ۱۲۴
- ۳-۲-۳. قانون نفت ۱۳۶۶ اصلاحی ۱۳۹۰ ۱۳۰
- ۴-۲-۳. قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت ۱۳۳
- نتیجه گیری و پیشنهادها ۱۳۷
- منابع و مآخذ ۱۴۲

مقدمه

ویلیام ناکس دارسی امتیاز کشف نفت را در سال ۱۹۰۱ به دست آورد و در سال ۱۹۰۸ میلادی (۱۲۸۷ هجری شمسی) موفق شد در مسجد سلیمان نفت کشف کند. امتیاز دارسی تا سال‌ها پابرجا بود؛ اما رضاخان در سال ۱۳۱۱ این قرارداد را لغو کرد. قرارداد ۶۰ ساله جدیدی همراه با اصلاحات، در سال ۱۳۱۲ به امضای طرفین رسید. با روی کار آمدن محمدرضا پهلوی و بعد از پایان جنگ جهانی دوم و خروج نیروهای بیگانه، قرارداد الحاقی گس - گلشائیان به امضای دولت وقت ایران رسید که به نفع ایران و مخالفت کرد. در ادامه مخالفت مجلس با این قرارداد، دولت نفت در سال ۱۳۲۹ ملی و شرکت نفت ایران و انگلیس منحل شد. این روند دیرری برایید با کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ و سقوط دولت دکتر مصدق، قرارداد کنسرسیوم سفید و چند سال بعد، نخستین قانون تصویب شد. این قانون، «مشارکت در تولید» را به رسمیت می‌شناخت، کمتر از دو دهه بعد با قانون مصوب سال ۱۳۵۳، تنها قراردادهای «خدماتی» به رسمیت شناخته شدند. با پیروزی انقلاب اسلامی ایران تنها شیوه قراردادی مجاز، کماکان خدماتی بود که در این چارچوب از دهه ۱۳۷۰ شمسی، «قراردادهای بیع متقابل» معرفی شدند.

در مدل قراردادی بیع متقابل یک طرف (تأمین‌کننده) در مقابل تعهد طرف دیگر (صادرکننده) مبنی بر تولید و تحویل مقدار معین قرارداد یا کالاهای مشخص جهت صدور به خارج از کشور طی زمان مورد توافق تعهد می‌نماید مواد، ابزار، ماشین آلات، قطعات و خدمات مورد نیاز آن طرف را برای ایفای تعهدش در اختیار وی قرار دهد.

تاکنون سه نسل از این قراردادهای با اصلاحاتی نسبت به نسل پیشین، مورد استفاده قرار گرفته‌اند که از سوی کارشناسان لزوم اصلاح در آنها در مواردی همچون توجه به حداکثر برداشت در طول عمر میدان، و با توجه به رفتار مخزن، امکان تغییر شرح کار و شیوه پرداخت، مسأله انتقال تکنولوژی و لزوم توجه به سود متناسب طرفین مورد تأکید قرار گرفته است. نسل جدید قراردادهای نفتی ایران با در نظر

گرفتن تجربه‌های نسل‌های قبلی، از امتیاز انحصاری داری تا نسل سوم قراردادهای بیع متقابل، قرار است به حضور شرکت‌های نفتی بین‌المللی در ایران کمک کند. بر اساس گزارشات به دست آمده از کمیته بازرگری در قراردادهای نفتی، تولید صیانتی از مخزن یکی از مهم‌ترین مباحث در این قراردادهاست و برداشت صیانتی از میدان به منظور حفظ تولید در طول عمر میدان، ضرورت دارد. به عبارت دیگر تلاش امروز بر پایه به کارگیری مدل جدید قراردادهای نفتی جهت جذب سرمایه‌گذاری خارجی به ویژه در مناطق پر ریسک و پر هزینه کشور است و آنچه که مد نظر می‌باشد بازتاب مناسب خطرپذیری^۱ و دریافت پاداش^۲ می‌باشد.

از جمله فواید طلب سرمایه‌گذاری خارجی می‌توان به انتقال دانش و تکنولوژی به کارشناسان داخلی، اشتغال‌زایی برای نیروهای انسانی، کاهش هزینه‌ها، افزایش ضریب بازایافت مخزن اشاره نمود. با در نظر گرفتن امور فوق الذکر آنچه که موجب جذب سرمایه‌گذاری خارجی است عرف نظر از عوامل سیاسی، امنیتی، اجتماعی و... توازن منافع طرفین سرمایه‌گذار (شرکت بین‌المللی) و سرمایه‌پذیر (دولت میزبان) در قراردادهای بین‌المللی نفتی است. به همین دلیل سعی در بررسی حقوقی مسئله به عنوان جنبه اصلی، معطوف به قراردادهای بین‌المللی نفتی و اندک نگاهی به سایر عوامل تاثیر گذارنده و تلاش در راستای ارائه طریق برای ایجاد توازن منافع طرفین جهت جذب سرمایه‌گذاری خارجی در قرارداد ای بین‌المللی نفتی گردیده است. لذا در این کتاب مباحث را در قالب سه فصل تقسیم می‌نموده. فصل اول را به ذکر کلیاتی نظیر تاریخچه، انواع نفت خام و ویژگی‌ها، صنایع بالابستی و نظام حقوقی مالکیت نفت اختصاص داده و در فصل دوم به اصول و تفاسیر و تعدیل قراردادهای نفتی و در فصل سوم به نحوه تامین مالی و سرمایه‌گذاری خارجی پرداخته شده است. امید است که با یاری خداوند و همت مسئولان و دست‌اندرکاران شاهد بهرکت‌های چشمگیری در عرصه انعقاد قراردادهای نفتی و جذب سرمایه‌گذاری خارجی در این زمینه باشیم.

^۱.Risk

^۲.Reward